

УДК 005.21:338.45]:005.33

Світлана Маркова (Україна)

JEL classification: G2, J1, J5, M5

Світлана МАРКОВА

кандидат економічних наук,
доцент,
кафедра бізнес-адміністрування і
менеджменту зовнішньоекономічної
діяльності,
Запорізький національний університет,
Україна
E-mail: masvvi@outlook.com
<https://orcid.org/0000-0003-0675-0235>
<http://www.researcherid.com/rid/G-0000-2021>

© Світлана Маркова, 2020

Отримано: 06.11.2020 р.
Прорецензовано: 02.12.2020 р.
Рекомендовано до друку: 16.12.2020 р.
Опубліковано: 16.12.2020 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

СТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ УПРАВЛІННЯ ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ МІНЛИВОГО СЕРЕДОВИЩА

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто стратегічні вектори управління життєзабезпечення діяльності підприємства харчової промисловості. Наголошено на важливості розвитку галузі, як основа продовольчої безпеки країни. Визначено особливості його аналізу. Охарактеризовано основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства галузі та виявлено їх вплив на стратегічні вектори. Проведено операційний аналіз та рентабельність діяльності підприємства лідера харчової галузі на регіональному ринку олії з переробки двох культур: соняшника та сої, а також розраховано показники ліквідності, фінансової незалежності виробництва ті та рентабельності. Розраховано та проаналізовано динаміка показників різних моделей прогнозування неплатоспроможності (банкрутства): модель Е. Альтмана модель О. Терещенка, модель Спрінгейта, коефіцієнт Бівера та коефіцієнт Cash-Flow. Динаміка показників прогнозування імовірності банкрутства (неплатоспроможності) свідчить про відсутність загрози банкрутства підприємству харчової промисловості ПрАТ «Пологівський ОЕЗ». Аналіз динаміки показників неплатоспроможності за кожною моделлю свідчить про незначне погіршення фінансової стабільності життєзабезпечення діяльності підприємства, що можна пояснити, як негативний наслідок пандемії та загальною тенденцією до зниження купівельної спроможності. Окреслено шляхи подальшого розвитку підприємства харчової промисловості, а саме підтримка відповідного технічного рівня виробництва при неодмінному дотриманні правил зниження виробничих витрат; орієнтація підприємства і виробництва на споживчий попит шляхом розробки і вдосконалення продукції, ефективне просування її на ринку, збільшення кількості лояльних споживачів, впровадження елементів дбайливого виробництва; зміцнення фінансових позицій підприємства і відстоювання його інтересів в зовнішньому середовищі; збереження ядра кваліфікованого персоналу, мотивація і стимулювання його праці.

Маркова С. Стратегічні вектори управління життєзабезпечення діяльності підприємства в умовах мінливого середовища. *Економічний аналіз*. 2020. Том 30. № 3. С. 276-283.

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.03.276>

Ключові слова: стратегічні вектори; коефіцієнт ліквідності; фінансова незалежність; автономія; неплатоспроможність.

UDC 005.21:338.45]:005.33

Svitlana Markova (Ukraine)

JEL classification: G2, J1, J5, M5

Svitlana MARKOVA

*PhD in Economics,
Associate Professor,
Lecturer,
Department of Business Administration and
Management of Foreign Economic Activity,
Zaporizhzhia National University, Ukraine
E-mail: masvvi@outlook.com
<https://orcid.org/0000-0003-0675-0235>
<http://www.researcherid.com/rid/G-0000-2021>*

© Svitalana Markova, 2020

Received: 06.11.2020
Revised: 02.12.2020
Accepted: 16.12.2020
Online publication date: 16.12.2020

This is an Open Access article, distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 license, which permits unrestricted re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

STRATEGIC VECTORS OF LIFE SUPPORT MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE ACTIVITY IN A CHANGING ENVIRONMENT

ABSTRACT

The article considers the strategic vectors of life support management of the food industry. The importance of the development of the industry as a basis for food security of the country was emphasized. The peculiarities of its analysis are determined. The main financial and economic indicators of the industry and characterized their impact on strategic vectors. The operational analysis and profitability of the enterprise leader of the food industry in the regional market of oil for processing two crops: sunflower and soybean, as well as calculated indicators of liquidity, financial independence of production and profitability.

The dynamics of indicators of different models of insolvency (bankruptcy) forecasting is calculated and analyzed: E. Altman's model, O. Tereshchenko's model, Springgate's model, Beaver's coefficient and Cash-Flow coefficient. The dynamics of indicators for predicting the probability of bankruptcy (insolvency) indicates the absence of a threat of bankruptcy to the food industry PJSC "Pologi SEZ". Analysis of the dynamics of insolvency indicators for each model shows a slight deterioration in the financial stability of the livelihood of the enterprise, which can be explained as a negative consequence of the pandemic and the general trend towards declining purchasing power.

The ways of further development of the food industry enterprise are outlined, namely the support of the appropriate technical level of production with the obligatory observance of the rules of reduction of production costs; orientation of the enterprise and production on consumer demand by development and improvement of production, its effective advancement in the market, increase in number of loyal consumers, introduction of elements of careful production; strengthening the financial position of the enterprise and defending its interests in the external environment; preservation of the core of qualified personnel, motivation and stimulation of their work.

Markova, S. (2020). Strategic vectors of life support management of the enterprise activity in a changing environment. *Economic analysis*, 30 (3), 276-283.

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.03.276>

Keywords: strategic vectors; liquidity ratio; financial independence; autonomy; insolvency.

Вступ

Харчова промисловість – це запорука продовольчої безпеки України. Вона включає аж понад 40 різноманітних галузей, а це майже 20% усього виробництва країни. Значне коло суміжних галузей тісно пов'язані з ефективним функціонування підприємств цієї сфери економіки, надходженням податків до бюджету України, наданням робочих місць, створенням сприятливих умов для розвитку та здоров'я нації. Всесвітня організація охорони здоров'я, усі цивілізовані країни визнали харчування одним з найголовніших факторів забезпечення та покращення здоров'я населення. Згідно з оцінкою експертів ВООЗ, здоров'я громадян на 50% залежить від соціально-економічних умов і способу життя, найважливішою складовою якого є харчування. Харчування – головний керований чинник, що забезпечує нормальний ріст та розвиток дітей, здоров'я та якість життя людини, працездатність, активне довголіття, творчий потенціал нації [1]. До речі, українські продукти цінуються в усьому світі на думку, адже значна їх частина експортується. Життєзабезпечення підприємств даної галузі є завданням номер один щодо підвищення конкурентоспроможності та розвитку нашої держави.

Мета статті

Метою статті є дослідження методологічних положень та розробка практичних рекомендацій щодо визначення стратегічних векторів управління життєзабезпечення діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження

Запорізька область є одним із найбільших і базових регіонів у промисловому комплексі України, який має значний виробничий потенціал. Серед промислового сектору економіки регіону важливе місце належить і підприємствам харчової промисловості. У загальному обсязі реалізованої продукції Запорізької області харчова промисловість складає близько 10%. Харчова промисловість Запорізького регіону представлена рядом підгалузей: хлібопекарська та кондитерська, м'ясо-молочна, борошномельна, олієдобувна, рибопереробна, консервна, пивоварна, лікеро-горілчана та безалкогольна. За даними Департаменту агропромислового розвитку облдержадміністрації м. Запоріжжя, щорічно в області виробляється понад 11 тис. тонн м'яса та субпродуктів, 33 тис. тонн молока та молочних продуктів, 70 тис. тонн хліба та хлібобулочних виробів, 66 тис. тонн борошна, 675 тис. тонн олії,

біля 12 тис. тонн ковбасних виробів, 4 тис. тонн рибної продукції, 4 млн. дал. безалкогольних напоїв, 3,6 млн. дал. мінеральних вод. А за обсягами виробництва олії соняшникової Запорізька область посідає провідне місце в Україні [2]. Отже, вектори стратегічного розвитку Запорізького регіону тісно пов'язані з управлінням життєзабезпечення діяльності підприємств харчової промисловості – виробників олії. ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» є одним з найбільших у Європі з переробки олійних культур, яке розпочало свою діяльність у 1974 р. Підприємство є єдиним комплексом цехів та допоміжних підрозділів з розвинутою інфраструктурою, що розвиває свою техніко-технологічну базу відповідно до вимог європейських стандартів. Саме на ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» вперше в Україні у 2004 році було впроваджено нову технологічну схему паралельної переробки двох олійних культур: соняшника та сої. Завдяки реконструкції обладнання та застосуванню нових технологій на окремих етапах переробки було збільшено продуктивність виробництва з 1080 до 2200 тонн соняшника на добу. Технологія захисту олій інертними газами з застосуванням азоту на різних етапах виробництва та зберігання забезпечує гарантовану якість показників протягом усього терміну реалізації [3].

Коефіцієнт валового прибутку ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2018-2020 рр. збільшився на 2,9%, що свідчить про позитивну динаміку. Цей коефіцієнт [5] показує «межу валового прибутку», тобто його частку, яка припадає на грошову одиницю чистого (без урахування цінних податків) доходу від реалізації продукції, і дозволяє визначити суму, яка залишається після вирахування собівартості реалізованої продукції на покриття інших витрат (інших операційних витрат, відсотків за кредит, податку на прибуток) та утворення чистого прибутку. Підвищення коефіцієнту валового прибутку є наслідком зниження собівартості продукції та свідчить про сприятливу кон'юнктуру ринку.

За 2018-2020 рр. на ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» покращився коефіцієнт операційного прибутку на 4,5%. Це вказує, на ефективний контроль за собівартістю продукції та те, що виручка зростає швидше, ніж операційні витрати.

Коефіцієнт чистого прибутку за 2018-2020 рр. на ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» збільшився на 3,1%, що вказує про відношення величини чистого прибутку, одержаного підприємством на грошову одиницю чистої виручки від реалізації продукції. Тобто його зростання стало наслідком зменшення витрат.

Таблиця 1. Коефіцієнтний аналіз фінансового стану ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» у 2018-2020 рр., тис. грн.

Фінансові показники	31.12.2018 р.	31.12.2019 р.	31.12.2020 р.
Операційний аналіз та рентабельність			
Коефіцієнт валового прибутку	8,2	12,5	11,1
Коефіцієнт операційного прибутку	-1,5	1,3	3,0
Коефіцієнт чистого прибутку	-1,9	1,2	1,2
Коефіцієнт собівартості реалізованої продукції	91,8	87,5	88,9
Коефіцієнт витрат на реалізацію	6,4	7,8	6,2
Коефіцієнт адміністративних витрат	2,1	2,6	2,1
Коефіцієнт інших операційних витрат	2,2	1,4	1,0
Коефіцієнт фінансових витрат	0,5	0,3	1,4
Коефіцієнт рентабельності оборотних активів (RCA)	-4,6	4,2	9,0
Коефіцієнт рентабельності активів (ROA)	-3,0	2,1	2,0
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (ROE)	-7,0	4,4	4,8
Ліквідність			
Власні оборотні кошти, тис. грн.	-122 794,0	-70 231,0	-114 609,0
Поточна ліквідність (імобілізація), тис. грн.	4 305,0	52 553,0	16 433,0
Коефіцієнт поточної ліквідності (1-3)	1,00	1,06	1,01
Коефіцієнт короткострокової ліквідності	0,36	0,41	0,23
Коефіцієнт швидкої ліквідності (0,5-1)	0,38	0,47	0,26
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (0,1-0,2)	0,03	0,09	0,02
Фінансова незалежність			
Коефіцієнт загальних зобов'язань	56,6%	53,9%	59,2%
Співвідношення залучених та власних коштів	130,3%	116,8%	144,9%

Джерело: розраховано за даними [3].

Коефіцієнт собівартості реалізованої продукції (відноситься до операційних витрат) покращився, про що свідчить його зменшення за 2018-2020 рр. на 2,9%. Він показує частку витрат у виручці і дозволяє оцінити причини зниження прибутку від реалізації продукції ПрАТ «Пологівський ОЕЗ».

Коефіцієнт витрат на реалізацію ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2018-2020 рр. є відображенням відношення витрат на збут до собівартості реалізованої продукції, зменшення якого на 0,2 є позитивним.

Коефіцієнт інших операційних витрат зменшився на 1,2, що є позитивним, оскільки відображає відношення інших операційних витрат до чистого доходу від реалізації продукції.

За результатами розрахунків на ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» на протязі всього оцінюваного періоду спостерігається нестача найбільш ліквідних активів А(1 абсолютно ліквідні активи, до яких відносяться грошові кошти і поточні фінансові інвестиції) для погашення найбільш термінових зобов'язань П(1 найбільш термінові борги, до яких

відносяться кредиторська заборгованість і поточні зобов'язання). Ситуація не є кризовою, тому що виходячи з розрахунків, дефіцит найбільш ліквідних активів можна компенсувати за рахунок швидколіквідних та повільноліквідних активів, тобто за рахунок скорочення об'ємів дебіторської заборгованості, запасів і готової продукції підприємства.

З метою проведення аналізу ліквідності підприємства розраховуються відносні показники, такі як коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття), коефіцієнт швидкої ліквідності і коефіцієнт абсолютної ліквідності [5]. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності дозволив визначити, що у підприємства є певні труднощі, однак вони можуть бути швидко вирішені.

Коефіцієнт поточної ліквідності показує здатність підприємства відповідати за поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів. При нормативному значенні даного коефіцієнта від 1 до 3, його значення за 2020 рік зменшилось з 1,06 до 1,01.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує здатність підприємства відповідати за поточні зобов'язання лише за рахунок абсолютно ліквідних активів. Коефіцієнт абсолютної ліквідності на ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2018-2020 рр. зменшився на 0,01, при цьому його величина є менше нормативного значення (0,2 – 0,5). Тобто, даний коефіцієнт показує, що лише 2% від всієї короткострокової заборгованості підприємства може бути погашено найближчим часом за рахунок наявних грошових коштів. Даний коефіцієнт на протязі 2020 року мав значення менше норми та до кінця року продемонстрував тенденцію до зниження. Це говорить про нестачу готівкових коштів для своєчасного погашення поточної

заборгованості. У свою чергу нестача коштів не є критичною ситуацією через те, що їх дефіцит можна компенсувати шляхом отримання кредиту банку або через реалізацію зайвих активів.

Коефіцієнт загальних зобов'язань за 2018-2020 рр. збільшився на 2,6%, та демонструє незначне погіршення ситуації.

Співвідношення залучених та власних коштів за досліджуваний період збільшилось на 14,6%, що вказує про погіршення ситуації на підприємстві. Тобто на підприємстві частка залучених коштів перевищує власні.

Динаміка основних показників фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» у 2018-2020 рр. представлено в табл. 2.

Таблиця 2. Динаміка показників фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» у 2018-2020 рр., тис. грн.

Фінансові показники	31.12.2018 р.	31.12.2019 р.	31.12.2020 р.	Нормативне значення
Показники структури формування капіталу				
Коефіцієнт фінансової автономії	0,50	0,46	0,41	≥0,5
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,50	0,54	0,59	<0,5
Коефіцієнт фінансового ризику	1,01	1,17	1,45	<1
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,99	0,86	0,69	≥1
Коефіцієнт страхування бізнесу	0,002	0,002	0,002	Підвищення
Коефіцієнт страхування власного капіталу	0,004	0,004	0,004	Підвищення
Коефіцієнт зареєстрованого (пайового) капіталу	0,25	0,25	0,25	Підвищення
Показники стану оборотних активів				
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,004	-0,08	-0,11	>0,1
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	0,004	-0,07	-0,09	≥0,1
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	0,007	-0,128	-0,116	≥0,5
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	7,730	-1,178	-0,234	Підвищення
Показники стану основного капіталу				
Коефіцієнт майна виробничого призначення	0,768	0,753	0,805	Підвищення
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,45	0,47	0,40	Підвищення

Джерело: розраховано за даними [3]

Коефіцієнт фінансової автономії ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» у 2018-2020 рр. зменшився на 0,09 і вийшов за межі нормативного значення, що показує підвищення ступеню залежності підприємства від зовнішніх позик.

На ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» коефіцієнт фінансового ризику збільшився на 0,44, що є негативною тенденцією. Крім того, значення коефіцієнта є більшим за нормативне значення

протягом всього періоду, що свідчить про посилення залежності підприємства від позикових коштів і, відповідно, зниженні його фінансової стійкості.

За 2018-2020 рр. коефіцієнт страхування бізнесу на ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» залишався не змінним на рівні 0,02, що вказує про відсутність позитивних змін, оскільки він має підвищуватись. Схожі тенденції характерні і для двох інших коефіцієнтів:

коефіцієнт страхування власного капіталу (залишався незмінним на рівні 0,004) та коефіцієнт зареєстрованого (пайового) капіталу (на рівні 0,25). Такий рівень показників показує, що у підприємства є певні труднощі щодо власного капіталу, страхування залученого капіталу.

Показники стану оборотних активів на ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2018-2020 рр. є нижчими нормативного рівня. У 2019-2020 рр. показники є від'ємними. Зокрема, коефіцієнт маневреності власного капіталу зменшився на 0,114 та став від'ємним, не відповідає нормативному рівню. Це демонструє, що для фінансування діяльності підприємства задіяний переважно залучений капітал (не власний). Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами зменшився на 0,094, а коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами – на 0,123, коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів на 7,964. Тобто всі зазначені коефіцієнти свідчать про проблеми у підприємства зі станом оборотних активів.

Для визначення стратегічних векторів управління життєзабезпечення діяльності

підприємства доцільно використовувати комплекс методів щонайменше за двома напрямками: короткострокової та довгострокової перспектив. Зокрема, ліквідність та платоспроможність підприємства дозволяють зробити оцінку довгострокової перспективи фінансового потенціалу, а фінансова стійкість – у розрізі короткострокової перспективи. Для подальшої побудови стратегії щодо управління фінансовим потенціалом доцільно визначати фінансову стійкість підприємства та його платоспроможність, інструментами для якої можуть виступати моделі оцінки ймовірності банкрутства. Результати розрахунків за різними моделями ймовірності банкрутства підприємства дозволяють констатувати наявність чи відсутність фінансової стійкості, її порушення, передкризовий стан чи високу ймовірність банкрутства.

Виконаний аналіз показників моделей неплатоспроможності (банкрутства) ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2018-2020 рр. вказує на покращення ситуації на підприємстві у 2019-2020 рр. (табл. 3).

Таблиця 3. Динаміка показників моделей прогнозування неплатоспроможності (банкрутства) ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» у 2018-2020 рр., тис. грн.

Моделі, показники	31.12.2018 р.	31.12.2019 р.	31.12.2020 р.
Прогнозування неплатоспроможності			
Модель Е. Альтмана	$Z = 1,2x_1 + 1,4x_2 + 3,3x_3 + 0,6x_4 + 0,999x_5$		
	2,67	2,91	2,84
Модель О. Терещенка	$Z = 1,5x_1 + 0,08x_2 + 10x_3 + 5x_4 + 0,3x_5 + 0,1x_6$		
	8,85	5,97	5,21
Модель Спрінгейта	$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D$		
	1,11	1,32	1,33
Коефіцієнт Бівера	$Kб = (\text{Чистий прибуток} + \text{Амортизація}) / (\text{Розділ 3 пасиву} + \text{Розділ 4 пасиву})$		
	-0,01	0,07	0,06
Коефіцієнт Cash-Flow	Kcash-flow		
	-0,05	0,01	0,01

Джерело: розраховано за даними [3].

Розраховані значення по моделі Альтмана за 2018-2020 рр. збільшились на 0,17, що свідчить про позитивні зміни. Виконаний розрахунок за 5 факторами дає розуміння, що ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» має не ідеальну ситуацію. Зокрема у 2018 р. показник був у інтервалі 1,81-2,77, що є станом з середньою вірогідністю банкрутства компанії від 35 до 50%, а вже у 2019-2020 рр. – в інтервалі 2,77-2,99 – де вірогідність банкрутства складає лише 15-20%.

За моделлю Терещенка ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2018-2020 рр. має позитивні результати.

Коефіцієнт зменшується, проте за всі роки вище граничного значення (2), що свідчить про платоспроможність підприємства, відсутність загрози банкрутства.

Розрахований коефіцієнт за моделлю Спрінгейта за 2018-2020 рр. зростає, проте значення знаходиться в інтервалі граничних значень (більше 0,862 та менше 2,451), що свідчить про середній стан платоспроможності. Відповідно на підприємстві ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» доцільно

звернути особливу увагу на покращення стану платоспроможності.

Аналіз коефіцієнта Бівера дозволяє виявити незадовільну структуру балансу. На підприємстві ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2018-2020 рр. цей коефіцієнт незначно підвищився, проте не перевищує 0,2, що відображає небажане скорочення частки прибутку, який спрямовується на розвиток.

Коефіцієнт Cash-Flow на ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2018-2020 рр. майже не змінився, а його невисокий рівень показує, що обсяг прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства та амортизаційні відрахування у цей період є незначними.

ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» був і продовжує залишатися лідером передових технологій у виробництві, оскільки постійно проводяться заходи щодо зниження витрат і підвищення ефективності виробництва, що приводить до зниження собівартості кінцевого продукту. У 2015 році, було розпочато впровадження проекту реконструкції котельні шляхом переведення її на альтернативне паливо лушпиння соняшнику, що привело до значного скорочення обсягів закупівлі природного

газу. Знижено витрати на використання енергоресурсів завдяки застосуванню елементів систем енергетичного менеджменту на основі МС ІСО 50001:2011. У 2019 році на ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» було придбано нові лінії для фасування олії у круглу ПЕТ-пляшку ємністю 5 літрів та у пластикові пакети типу «Bag in box» ємністю 10 літрів. Це дозволило підприємству збільшити асортимент фасованої продукції, що виробляється, а також задовольнити зростаючі потреби певних категорій споживачів. Також, у 2019 році на ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» було впроваджено захід з організації вузла по навантаженню шроту гранульованого в морські контейнери. Цей захід дозволив підприємству зменшити витрати на поставку шроту гранульованого у морських контейнерах. Також проведено ряд заходів, які призвели до зменшення витрат води, забезпечили надійність електропостачання важливих об'єктів виробництва, покращили ремонтну базу підприємства тощо [4].

Одним із головних векторів росту підприємства був і залишається висококваліфікований персонал, динаміка кількості якого представлена у табл. 4.

Таблиця 4. Основні показники з персоналу та фонду оплати праці ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» у 2018-2020 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	806	805	848
Середня чисельність осіб, які працюють за сумісництвом, осіб	14	7	8
Чисельність працівників, які працюють на умовах неповного робочого часу (дня, тижня), осіб	0	210	20
Фонд оплати праці, тис. грн.	86419,1	116458,0	116326,0

Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу на ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» за 2018-2020 рр. збільшилась на 42 особи, а які працюють за сумісництвом зменшилась на 6 осіб. Працівники, які працюють на умовах неповного робочого часу (дня, тижня) з'явилися у 2019 р. (210 осіб), а у 2020 р. їх чисельність зменшилась на 90 осіб.

Стабільно стійкі позиції на внутрішньому та міжнародних ринках досягаються завдяки високій якості продукції та конкурентним цінам на неї. Тому стратегія підприємства полягає у зміцненні лідируючого положення як виробника високоякісної, конкурентоспроможної продукції, що відповідає нормативним та законодавчим вимогам, а також очікуванням споживачів.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Отже, пропонуємо ПрАТ «Пологівський ОЕЗ» продовжувати роботу у зазначених векторах розвитку, а саме:

1. Підтримка відповідного технічного рівня виробництва при неодмінному дотриманні правил зниження виробничих витрат. Так, на підприємстві розпочато втілення проекту з модернізації цеху екстракції. За проектом передбачається встановлення двох ліній петлевих екстракторів компанії "Europa Crown Limited", загальною потужністю з переробки 1800 тон насіння соняшнику за добу. Покращений екстрактор відрізняється низьким енергоспоживанням, тривалим терміном служби компонентів, простотою в обслуговуванні і має високу продуктивність. Дане конструктивне рішення забезпечує максимальну ефективність екстракції і мінімізує витрати пари.

2. Орієнтація підприємства і виробництва на споживчий попит шляхом розробки і вдосконалення продукції, ефективного просування її на ринку, збільшення кількості лояльних споживачів, впровадження елементів дбайливого виробництва.

3. Зміцнення фінансових позицій підприємства і відстоювання його інтересів в зовнішньому

середовищі.

4. Збереження ядра кваліфікованого персоналу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гуліч М. П. Рациональне харчування та здоровий спосіб життя – основні чинники збереження здоров'я населення. *Проблеми старення і довголеття*. 2011, Т. 20, № 2. С. 128-132. URL: <http://www.health-ua.org/archives/health/20.html>.
2. Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації м. Запоріжжя. URL: <https://www.zoda.gov.ua/article/182/departament-agropromislovogo-rozvitku.html>.
3. Офіційний сайт ПрАТ «Пологівський олійноекстракційний завод». URL: <https://mezpology.zp.ua/index.php/43-company/118-about-us>.
4. Закаблук Г. О. Дослідження динаміки показників фінансовоекономічного стану промислових підприємств на засадах інтегрального оцінювання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 12. С. 36-41. URL: investplan.com.ua.
5. Паянок Т. М., Савченко А. М., Морозюк А. М. Загальна оцінка фінансового стану підприємства: теоретичні та практичні підходи. *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 88-94. URL: economy.in.ua.

REFERENCES

1. Gulich, M. P. (2011) Racionalne harchuvannya ta zdorovyj sposib zhyttya – osnovni chynnyky zberezhenya zdorovya naselennya. *Problemy stareniya i dolgoletiya*, 20 (2), 128-132. Retrieved from: <http://www.health-ua.org/archives/health/20.html>. [in Ukrainian].
2. Departament agropromy'slovogo rozvytku oblдержadministraciyi m. Zaporizhzhya. Retrieved from: <https://www.zoda.gov.ua/article/182/departament-agropromislovogo-rozvitku.html>.
3. Oficijnyj sajт PrAT «Pologivskij olijnoekstrakcijnyj zavod». Retrieved from: <https://mezpology.zp.ua/index.php/43-company/118-about-us>.
4. Zakabluk, G. O. (2018). Doslidzhennya dynamiky pokaznykiv finansovo ekonomichnogo stanu promyslovyh pidpryyemstv na zasadah integralnogo ocinyuvannya. *Investyciyi: praktyka ta dosvid*, 12, 36-41. Retrieved from: investplan.com.ua. [in Ukrainian].
5. Payanok, T. M., Savchenko, A. M., & Morozyuk, A. M. (2020) Zagalna ocinka finansovogo stanu pidpryyemstva: teoretychni ta praktychni pidhody. *Ekonomika ta derzhava*, 12, 88-94. Retrieved from: economy.in.ua. [in Ukrainian].